Kommentteja sovittelujärjestelmän uudistamisesityksestä

Työelämä- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta

VTT Lauri Holappa, vieraileva tutkija, Helsingin yliopisto

22.11.2024

Uudistuksen keskeiset vaikutukset (1)

- Lakiesitys muuttaisi sekä valtakunnansovittelijaa että sovittelulautakuntia koskevaa lainsäädäntöä

1. Sovittelijan asemaa muutetaan siten, että hänen tulee esityksen hyväksymisen jälkeen sovittelutoimessaan toimia ”kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuus vaarannu”.
2. Sovittelulautakuntia koskevia pykäliä muutettaisiin siten, että jatkossa sovittelulautakunnan puheenjohtajana toimisi valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija. Edelleen esitetään, että sovittelijan toimintaa koskevat uudet muutokset määrittävät myös sovittelulautakunnan toimintaa.

- Kansantalouden kokonaisedulla viitataan lakiesityksen perusteluissa vientialojen määrittelemään “yleiseen linjaan”
- Tämä on määrittänyt sovittelijan toimintaa jo 60-luvun lopulta alkaen

Uudistuksen keskeiset vaikutukset (2)

- Näin ollen uudistuksen ainoa efektiivinen vaikutus liittyy sovittelulautakuntien toimintaan
- Sovittelulautakuntia on käytetty niin harvoin, että niille ei ole muodostunut yhtenäistä ratkaisulinjaa
- Esityksen makrotaloudelliset vaikutukset jäänevät vähäisiksi, koska muutos koskee vain harvinaisia erityistilanteita
- Näitä tilanteita koskevat työriidat saattavat pitkittyä uudistuksen myötä
- Saattaa olla marginaalista vaikutusta ay-liikkeen palkkavaateisiin

Yleisiä huomioita (1)

- Jatkuva vientialojen palkkalinjan määrittelemä korotuskatto johtaisi jatkuvasti kasvaviin palkkaeroihin vientialojen ja kotimarkkina-alojen (etenkin julkisen sektorin) välillä vientialojen palkkaliukumien vuoksi
- Eri sektoreiden välistä palkkarakennetta on yleisten yhteiskunnallisten paineiden ja työvoiman saatavuuden turvaamisen vuoksi kyettävä tarkastelemaan aika ajoin
- Sovittelulautakuntien työkalujen vähentäminen poistaa yhden keinon tämän tarkastelun suorittamiseen

Yleisiä huomioita (2)

- Lakiesitykseen sisältyvä pyrkimys koordinoitujen työmarkkinarakenteiden luomiseksi on perusteltu tutkimuskirjallisuuden valossa
- Hallituksen julkilausutut tavoitteet ovat tältä osin kuitenkin jossain määrin ristiriitaisia
- Organisoidusti hajautetut mutta koordinoidut järjestelmät auttavat kustannuskilpailukyvyn turvaamisessa, mutta eivät mahdollista samanlaista kokonaiskysynnän hallintaa kuin keskitetyt järjestelmät
- Keskitettyjen järjestelmien vahvuutena mahdollisuus arvioida kustannuskilpailukyvyn lisäksi myös vaikutuksia kotimaiseen kysyntään ja finanssipolitiikan viritykseen

Annex Table 3.B.1. Effect of collective bargaining systems on labour market performance

OLS regressions using taxonomy of collective bargaining systems

	Employment rate		Incidence of temporary employment		Incidence of part-time employment		Incidence of involuntary part-time employment		Unemployment rate	
	[1]	[2]	[1]	[2]	[1]	[2]	[1]	[2]	[1]	[2]
Bargaining coverage rate	-0.074***		0.037*		0.063***		-0.034***		0.010	
	(0.016)		(0.022)		(0.014)		(0.009)		(0.016)	
Predominantly centralised and weakly co-ordinated	3.373***	1.719***	0.984	1.568**	1.120**	2.621***	-0.470	-1.244***	-0.225	0.008
	(0.630)	(0.650)	(0.685)	(0.628)	(0.487)	(0.431)	(0.443)	(0.358)	(0.568)	(0.512)
Predominantly centralised and co-ordinated	4.598***	2.630***	0.886	1.590**	-0.180	1.570***	-0.788	-1.692***	-2.187***	-1.911***
	(0.691)	(0.682)	(0.782)	(0.642)	(0.538)	(0.475)	(0.495)	(0.402)	(0.643)	(0.556)
Organised decentralised and co-ordinated	4.618***	2.734***	0.659	1.343**	-0.798	0.900	-1.337***	-2.210***	-1.105*	-0.841
	(0.715)	(0.704)	(0.727)	(0.628)	(0.711)	(0.631)	(0.484)	(0.444)	(0.657)	(0.577)
Largely decentralised	1.948***	1.546**	-0.304	-0.305	0.637	0.974*	-1.464***	-1.688***	0.841	0.897
	(0.658)	(0.650)	(0.705)	(0.782)	(0.501)	(0.537)	(0.384)	(0.340)	(0.673)	(0.631)
Observations	931	931	702	702	858	858	746	746	931	931
R-squared	0.944	0.942	0.912	0.911	0.953	0.952	0.797	0.791	0.816	0.815

Note: ***, **, *: statistically significant at the 1, 5 and 10% levels, respectively. Robust standard errors in parentheses. OLS regressions including country and time dummies, institutional variables (Tax wedges, PMR in seven sectors, EPL (both temporary and permanent), minimum wage/median wage and gross replacement rate) log of average years of education and female employment share.
Source: OECD estimates. For further details on sources and definitions see variable description above.

StatLink http://dx.doi.org/10.1787/888934027589